

MEMÒRIA HISTÒRICA

Un tresor custodiat durant 85 anys

Una dona de 84 anys del Mas de Barberans, filla del tresorer del Centre Republicà durant la guerra civil, entrega 2.283 pessetes i un llistat del 1928 amb els socis de l'entitat a la primera alcaldessa d'ERC des de la restitució democràtica, Daniela Lleixà

Mas de Barberans Òscar Meseguer

Any 1938. La guerra fa baixada per als sublevats i molts republicans ja pensen en la retirada: bé en la fugida i l'exili bé en desfer-se almenys de proves de la seua condició política. El tresorer del Centre Republicà (CR) del Mas de Barberans, d'acord amb la junta de l'entitat, amaga en un marge de pedra de la seua finca un total de 2.283 pessetes i una llista amb els noms, les edats i els oficis dels 78 socis, tot ficat en un pot buit de greix per als carruatges.

Any 2023. La llista d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), que es presenta per segon cop al poble, refundada a escala local després de l'icònic 1 d'Octubre del 2017, guanya per primera vegada les eleccions al Mas de Barberans, fins aleshores un feu inexpugnable d'un PSC que ha aglutinat durant dècades de democràcia el vot d'esquerres al municipi. L'endemà de les eleccions, la cap de cartell d'ERC, la infermera Daniela Lleixà, es troba una dona de 84 anys pel carrer que li demana que passe per casa perquè li ha de donar una cosa important.

L'episodi té una dosi d'intriga. **"Em va fer passar al menjador de casa seua i em va fer seure. Em va reiterar que tenia una cosa especial per a mi i em va treure este pot oxidat i antic, del qual va abocar el contingut a la taula"**, relata Lleixà al SETMANARI L'EBRE. Hi havia bitllets i monedes de la República, de diferents valors, perfectament comptabilitzats i inventariats en un retall de paper escrit per la dona, i a banda un llistat antic en fulls escrits també a mà, amb lletra impecable. La dona, que vol mantenir l'anonimat i, per tant, també el de la seua família, li va explicar que el seu pare havia estat el tresorer del Centre Republicà del Mas i que havia estat l'encarregat de custodiar el romanent de l'ens des del moment en què la imminent victòria franquista posava en risc tots els moviments "subversius" i les seues pertinences. Una responsabilitat mantinguda per la família, primer en secret i després en silenci,

Daniela Lleixà, actual alcaldessa del Mas de Barberans, mostra la clau i el pany de l'antiga caixa del CR, junt amb els diners i el llistat dels membres de l'entitat. / Ò.M.J.

durant 85 anys, i que ara la dona ha decidit traspasar a la primera alcaldessa republicana del Mas des de la restitució democràtica. **"Em van caure les llàgrimes. És un acte d'una dignitat i una honestat brutal"**, valora Lleixà.

SECRETS DE FAMÍLIA El tresorer va ensenyar un dia als seus fills -la dona que ara ha fet la donació i el seu germà- l'amagatall on hi havia tant el pot del CR com un altre pot amb estalvis de la família. Quan els pares ja eren grans i la mare tenia Alzheimer, la dona va anar a veure-ls, com acostumava a fer cada tarda, i no els va trobar a casa. Torna ven de la finca amb un cistell d'olives i la dona els va maldar perquè ja no estaven per fer quilòmetres per la muntanya. Dos anys després, el pare li va confessar que aquell dia, entre les olives, hi havia el tresor particular del CR, i que li tocava guardarlo a ella. **"No només li transmetia uns diners, sinó que també li transmetia uns valors"**, interpreta Lleixà. El mateix que ara han fet amb ella. La dona s'ha sincerat amb la nova alcaldessa: **"Ara ja**

em puc morir tranquil·la, perquè tenia un pes a dins", es va alliberar quan va fer efectiva la cessió, si bé el seu home i els seus fills coneixen esta història familiar i han avalat el moment i la destinària de la transferència.

A més a més, es dona la circumstància que el president del Cercle Republicà, Jaime Lleixà Marín, era el rebesiaio de Daniela i va arribar a ser alcalde del Mas. Per tant, el traspàs que li ha fet aquella dona del poble té per a ella un simbolisme afegit. **"Per a mi té doble càrrega, tanca un cercle. Qui sap si de la mateixa manera que s'hereta el color dels ulls, jo també he heretat les idees del meu rebesiaio, a qui no valg conèixer, tot i que n'he llegit articles molt reivindicatius que va arribar a publicar en diaris de Madrid"**, explica. Si que va conèixer a la dona de Jaime, Juanita, la rebesiaio de Daniela: **"Li va tocar viure experiències dures i era molt valenta"**, revela.

El tresor també inclou la clau i el pany de la caixa de fusta on guardava els diners el Centre Republicà quan no estava proscriu, i que els seus membres van decidir cremar perquè devia tenir alguna inscripció que els podia delatar. La llista amb els membres de l'entitat data del 30 de gener de 1928. Tots són hòmens. **"Estaven en representació de la família"**, matisa Lleixà. També hi ha un llistat dels membres del Sindicat Agrícola del Mas de Barberans, de l'any 1925.

Lleixà no va rebre cap vara d'alcaldesa el dia de la constitució del plenari del nou consistori, el passat 17 de juny, però la vàlua extraordinària del llegat rebut inesperadament materialitza simbòlicament la seua irrupció a la política municipal, des d'on confia a **"governar per a tots i totes, al marge d'ideologies"**, si bé considera que és important **"saber d'on venim"**. **"Dins d'este pot hi ha un tros de vida de moltes persones"**, conclou, emocionada, l'actual alcaldessa del Mas. ERC va guanyar les eleccions i governarà amb majoria en obtenir quatre dels set regidors en dansa al municipi del Montsià. ■

El pot on s'ha guardat tot el material durant tot este temps, i les diferents tipologies de monedes i bitllets. / Ò.M.J.